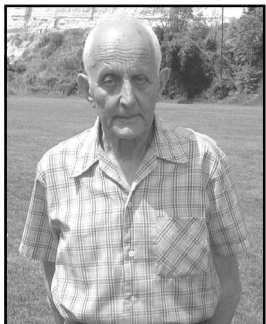

Обявяване на Балканската война

Мильо Йочев

В началото на 1912 г. българските политици решават, че ситуацията с поробените българи в границите на Османската империя трябва да бъде решена с война. Собствените сили са малко и това не може да стане със самостоятелна акция. Трябва съюз с балканските християнски държави, които имат претенции към Османската империя – Сърбия, Гърция и Черна гора. След преговори, водени във Белград на 29.02.1912 г. между България и Сърбия е подписан „отбранителен“ съюз. Той предвижда при война с Турция, Сърбия да се намеси със съвместна отбрана при турско нападение. След мъчителни преговори на 16.05.1912 г. е подписан договор с Гърция за съвместна „отбрана“ при турско нападение над една от двете държави. Тайни военни спогодби, сключени в следващите месеци, уреждат силите на бойните фронтове, с които ще действат армиите. Решено е двойно по-голямата българска армия да воюва с основните си сили в Източна Тракия, където се очаква да се струпва по-голямата част от войската на Турция. Съюзниците на България – Гърция, Сърбия и Черна гора, общо мобилизират армия от 330 000 войници, два пъти по-малко от българската армия. Договорните задължения със съюзниците са България да участ-

ва с 300 000 бойци в общата война с Османската империя. Мобилизацията във България е обявена на 17.09.1912 г. След два дни става ясно, че в казармите са се явили 650 000 души – Българи от Македония, Сърбия, Румъния, Бесарабия от Европа и Русия. Хиляди български емигранти от САЩ и Канада. Моят баща идва от Унгария, където е бил на работа. Навсякъде хората вървят към казармите като на сватба – радостни, усмихнати, накичени с цветя, придружавани с музика. Тогава армията има 1500 оръдия от различен калибър, значителен брой картечници, авиационно звено, флотът е от учебния крайцер „Надежда“, 6 миноносца и брегова артилерия.

В края на септември 1912 г. българските бойци привършват съсредоточаването си по българо-турската граница. 350 000 български войници, организирани в три армии заемат линията от долината на река Факийска до долината на р. Марица. Генерал Кутинчев командва Първа армия, ген. Иванов – Втора армия и ген. Радко Димитриев – Трета армия. По оперативен план срещу турските войски действат Първа и Втора армия, с цел да разбият турската войска, да превземат крепостта Одрин и да навлязат в Цариград и Галиполския п-в. Трета армия, която е в Североизточна България за 36-часов пеши марш прекосява източна Стара планина и Бургаската низина. Приютява се в горите на Странджа планина. Турците не узнават за идването и. Срещу корпуса на Янвер паша от 12

500 души, към които се присъединяват хиляди башибозуци, действа т.нар Родопски отряд, съставен от гранични отряди, редовни части от българската войска и формираното „Македоно – Одринско опълчение“. Родопският отряд е командван от ген. Ковачев, а опълчението от ген. Генов. Командващ българските бойци е цар Фердинанд. Часове преди началото на военните действия, Фердинанд вика помощника си ген. Михаил Савов и му казва: „Генерале, във военното си развитие аз стигнах до чин поручик. Командвайте вие армията!“ Ген. Савов поема командването.

На 10.10.1912 г. Първа българска армия преминава граничните възвишения на Сакар планина и среща войските от центъра на турската армия. Турците се сражават отчаяно, насъскване от стотици ходжи. Българите атакуват смело напред, застилайки полето с хиляди трупове от огъня на картечниците и оръдията. В двудневните боеве, турските дивизии в центъра претърпяват огромни загуби и в края на втория ден остатъците им панически бягат назад, изоставили десетки оръдия и обозите си. Втора армия изтласква турските части около Одрин и обкръжава града. Неочаквана от никого, нефигурираща върху турските шабни карти, Трета армия поимта турските прикриващи части и се оказва пред крепостта Лозенград. Ген. Р. Димитриев атакува в движение, забелязвайки безредието и паниката в гарнизона, част от който избягва извън града. Артилерийс-

кият огън на българите паникьосва напълно Турците и те дигат бялото знаме – предават се. В ръцете на българите падат непокътнати огромни складове с оръжие, муниции и хранителни припаси. Турското командване задържа бягащите част и на линията Бунархисар – Люлебургас изгражда отбранителна позиция, командвана лично от военния министър Назъм Паша. На 15.10 Първа и Трета армия са пред турската позиция, а втора армия обсажда Одрин, където със 65 000 турски войници се затваря Шукри Паша, известен с нечуваната си жестокост при потушаване на Илинденското-Преображенското въстание през 1903 г. Първа и Трета армия на 15.10 тръгват във вихрени атаки. Шест дни и нощи се води гигантска битка. На 21.10 турската отбранителна линия рухва. Хиляди се предават, десетки хиляди бягат назад, изоставяйки оръдия, пушки, каси с муниции, ракли и се скриват за фортовете на Чаталджа – последната укрепена линия, само на 30 км. от Цариград. На следния ден българските войски са пред Чаталджа.

Родопският отряд настъпва през Източните и Централните Родопи срещу корпуса на Янвер Паша, който се опитва да се задържи на прохода Маказа, но след тежко сражение в което се отличава Арменската рота (от Македоно-Одринското опълчение), командвана от националния им герой Андрилик Озаян (стигнал чин генерал, живял след войната в кв. Галата до Варна). Янвер паша се насочва към пристанище

Дедеагач. Преди да навлезе в града, Янвер паша се свързва по телефона с градската пощенска станция и пита дали има български войски. В града бил вече един конен български ескадрон, но телеграфиста – арменец съобщава, че в града има две дивизии със стотици оръдия. Отчаян, Янвер паша тръгва към устието на р. Марица да я форсира и да се добере до Галипол. Марица е придошла и не можело да се премине. В тила на Янвер паша се появяват български части на ген. Ковачев. Пашата слага оръжие и се предава с цялата си войска.

Авиационното звено получава заповед да лети над Одрин и разузнае какво правят турците. На 19.10.1912 г. началникът на аеропланното отделение Радул Милков нарежда на смелия до безразсъдство пилот Христо Топракчиев да излети и разузнае положението в Одрин, дали не приготвят излаз. Той прелита със самолета си „Блерио“ няколко пъти над Одринската крепост, обстрелван много от турците. Тежко ранен, успява да долети до летището край днешен Свиленград. Внезапно самолета отпусна нос и се забива в земята. Избухва взрив, лумва пламък. Силите на тежко ранения пилот стигат да се добере до своите другари пилоти. Той изгря пред очите им. Пилотите със саморъчно направени бомби извършват бомбардировки над Одрин.

В началото на ноември 1912 г., въпреки огромното превъзходство на турския флот в

Черно Море, българските миноносци извършват смелата нощна атака. Българският миноносец „Дръзки“ успява да торпилира модерния крайцер „Хамидие“. Полупотопеният крайцер с труд е домъкнат на Буксир до Босфора.

В края на октомври, християнските балкански държави окупират всички територии в Европа, принадлежали на Османската империя, без крепостите – Одрин, Янина, Шкодра, Галиполския п-в и малка ивица земя между Истанбул и Чаталджа. Турската армия понася големи загуби в жива сила, голяма част от артилерията и боеприпасите и, дава десетки хиляди пленени. Близко 100 000 са обкръжени в крепостите, чието положение е безнадеждно. Холера коси турските редици повече дори от българските куршуми.

За 25 дни българската армия изминава с непрекъснати боеве 300 км. Боевете се водят в ужасно лошо време. Есента на 1912 г. е студена и дъждовна. Обозите няколко пъти над Одринската крепост, обстрелван много от турците. Тежко ранен, успява да долети до летището край днешен Свиленград. Внезапно самолета отпусна нос и се забива в земята. Избухва взрив, лумва пламък. Силите на тежко ранения пилот стигат да се добере до своите другари пилоти. Той изгря пред очите им. Пилотите със саморъчно направени бомби извършват бомбардировки над Одрин.

Петко Йочев Кръчмаров

сти, в следствие на което предните редици гладуват.

На 5.11 два български полка по обяд успяват да превземат противостоящите им укрепления и да разкъсат фронта на Чаталджанската укрепена линия. Ходжи и дервиши разпалват религиозни страсти и турското командване предприема настъпление от Чаталджа в средата на Ноември. Но то е отбито безмилостно от Българите, които добре са се окопали пред града.

Идва часът на т.нар първо примирие и преговори за мир. Черна гора и Сърбия упълномощават България да води преговорите. Гърция не сключва примирие нарочно, съгласно уговореното тайно споразумение със съюзниците си.

По съвета на великите сили от 10.12.1912 г. преговорите се водят в Лондон с представители на всички страни. За участие във боевете и превземането на Одрин, баща Петко Йочев Кръчмаров – Йочооулу е награден с три ордена за храброст.

Мильо Йочев –
Стария войн

